

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Säaskilahti, Nina; Nurmesjärvi, Aino

Title: Ääniteoksen luonnollinen ja luonnoton maisema

Year: 2020

Version: Accepted version (Final draft)

Copyright: © Kirjoittajat & Vihreä Elämänsuojelun Liitto ry (VESL), 2020

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Säaskilahti, N., & Nurmesjärvi, A. Ääniteoksen luonnollinen ja luonnoton maisema. *Elonkehä*, (2), 50-51.

Äänitaideteoksen luonnollinen ja luonnoton maisema

Ville Aalto (ääni, musiikki ja tilasuunnittelu), **Alina Pajula** (tilasuunnittelu), **Ronja Louhivuori** (tekstifragmentit): *Avian Electronics*

Vapaan taiteen tila, Helsinki, 8.1.–12.1.2020.

Tammikuu Helsingissä vuonna 2020. Kerrotaan, että on yhtä lämmintä kuin joinakin päivinä edellisenä heinäkuuna. Kevät tammikuussa – hyvin epäluonnollista. Kuinka nopeasti tähän tottuu? Milloin alamme, vai olemmeko jo alkaneet pitää keväistä säätä tammikuussa luonnollisena? Kuinka kauan menee, että mikään maisemassa ei hälytä ajattelemaan ilmastonmuutosta ja siihen kietoutuvaa sukupuuttoa?

Luonnollisen ja luonnottoman käsitteet ovat tarkastelun kohteena **Ville Aallon** ääni-installaatiossa *Avian Electronics*. Vapaan taiteen tilassa esillä ollut teos jäljittelee luonnon äänimaisemaa. Monikanavainen ääni-installaatio on osa pidempää projektia, johon kuuluu myös live-esityksiä ja levytys. Kaikkia näitä osioita liittää toisiinsa yhdistävä teema, myös ääni-installaatiossa keskeisessä asemassa ollut sähköinen linnunlaulu. Moniosainen projekti heijastaa Aallon laaja-alaista taustaa äänisuunnittelijana, musiikkiteknologina ja muusikkona sekä kiinnostusta ihmisen ja luonnon vastavuoroiseen suhteeseen.

Vapaan taiteen tilassa teoksen luo kuljetaan valonauhoista muodostettua polkua pitkin. Polun alussa kohdataan äänimaiseman rakentamisessa käytetty teknologia, syntetisaattorit. Sen jälkeen kokija kulkee mutkittelevan, seinäkkeistä rakennetun reitin läpi, jonka varrelle sijoitetut tekstikatkelmat johdattavat teoksen teemoihin: kuudenteen sukupuuttoaaltoon sekä luonnottomuuden ja luonnollisuuden suhteeseen. Polun päässä astutaan immerssiiviseen rajattuun tilaan ja kolmiulotteiseen ääniympäristöön, joka on todenvastaavuudessaan niin luonnollinen, että kokijalle näytetty teoksen teknologinen tuottamisen tapa unohtuu. Kun äänilähdettä ei enää nähdä, kokija sijoittaa itsensä rauhoittavasta linnunlaulusta ja heinäsiirkojen sirinästä rakentuvaan luonnon maisemaan.

Tunnin pituisen, seitsemästä osasta muodostuvan teoksen ensimmäisen osan aikana mieli ja keho ehtivät jo rauhoittua ja upota seesteiseen luontokokemukseen. Luonnollisuuden illuusio kuitenkin rikotaan välillä poikkeamalla imitaatiosta selkeämmin synteettiselle puolelle. Liukumien kautta teos tutkii luonnollisuuden ja keinotekoisuuden siirtymiä ja sitä, mikä oikeastaan on luonnollista ja mikä luonnotonta. Teoskokonaisuuteen sisältyy myös selkeästi musiikillisia osioita, mutta muissakin osissa toisteisuus ja rytmi siirtävät kuulijan luonnonmaisemasta musiikilliseen maisemaan.

Selkeimmin luonnonmukaisuus rikkoutuu kirskahdelevien ja kovien äänten myötä, kun jokin uhkaava tuntuu lähestyvän. Painostavat äänet hiipivät mukaan vähitellen. Niitä ei voi olla huomaamatta, mutta ensin voi olla välittämättä. Jotain häiritsevää ja vaaran läsnäolosta vihjaavaa on yhtäkkiä läsnä rikkomassa luonnon rauhaa. Näin äänimaisema tuottaa vuorotellen levollisen ja levottoman olon ikään kuin viittauksena siihen, että luontokokemukset ja luonnossa oleminen ovat nykyään monille sekä rentouttava että sukupuutosta ja ilmastonmuutoksesta muistuttava hälyttävä ja ahdistusta herättävä kokemus.

Teoksen loppupuolella kuulijaa varoitetaan hälytysäänellä. Puheääni kertoo, että käynnissä on hälytysjärjestelmän testaaminen. Mutta toimiiko se? Lintujen varoituslaulukin voi kuulostaa vain rauhoittavalta linnunlaululta. Lintu on teoksen sitova elementti, kertoja, joka on vielä läsnä ja jota kehoitetaan kuuntelemaan: ”varoitusääni / joka ei kulje niinkään / tilassa

/ kuin ajassa / sini- ja sukupuuttoaalto / ja laulu jonka lintu jäi / jonnekin”, kuvataan teoksen tekstikatkelmassa.

Lyhyitä tekstikatkelmia lukuun ottamatta *Avian Electronics* -teoksessa luotetaan äänen mahdollisuuksiin. Teos osoittaa, että ilmastonmuutoksen ja sukupuuton käsittely taiteen keinoin ei edellytä visuaalisuutta: ääni toimii kehollisella ja affektiivisellä tasolla.

Kesto on yksi teoksen materiaallinen ehto, joka vaikuttaa kokijaan. Installaation jaksojen pitkäkestoisuus johtaa ajatusprosessien liikkeelle lähtöön. Upotessaan meditatiiviseen, rauhoittavaan ja luonnolliseen äänimaisemaan kokija täyttää sitä mielessään omilla muistoillaan ja palaa omiin luontokokemuksiinsa. Tätä tukee äänen liike tilassa, joka saa tulkitsemaan ääntä toiminnan jälkeenä, ikään kuin käen kukuntana, ison linnun lentona tai vesisateena, ja ehkä jopa ihmisen toiminnan ääniä.

Teoksen voi kuunnella alusta loppuun tai sen tuottamaan äänimaisemaan voi astua kesken kaiken. Teoksella ei ole selkeää alkua tai loppua, vaan se toistuu syklisesti. Riippuu siis kokijasta, päättykö teos hälytykseen vai linnunlauluun. Jääkö kokija hälytyksen vai rauhoittumisen tilaan? Onko tulevaisuudenkuva toiveikas vai dystooppinen? *Avian Electronics* saa vaikuttavalla tavalla pohtimaan kahdenlaista luontoa tämän päivän ihmiselle – sen rauhoittavuutta, mutta toisaalta myös sen ahdistavuutta, toivoa ja epätoivoa. Sukupuuttoaalton jälkeen jäljellä on ehkä vain mahdollisuus keinotekoiseen luontoon. Tai kuten toisessa teoksen tekstifragmentissa kysytään: mikä ylipäänsä on luonnotonta ja voiko luonnoton muuttua uudeksi luonnolliseksi.

”Luontoa luonnollisena kategoriana ei ole olemassa, sillä eri kulttuurien piirissä pidetään ’luonnollisena’ sitä maisemaa, jonka kunkin kulttuurin varhemmat tuotantotavat ovat luoneet. Meidän luonnottomuudestamme on tulossa luonto, perinnemaisema, suojelukohde. Se on hyvin luonnollista.”

Nina Sääskilahti ja Aino Nurmesjärvi